

ПОПРОЗМАН О.І.

Управління процесами організації виробничої діяльності підприємства

У статті досліджуються процеси організації ефективного управління виробництвом, які мають істотний вплив на формування оптимальної структури управління виробництвом. Оптимальна структура управління дозволяє підприємству найкращим чином ефективно і доцільно розподіляти і направляти зусилля своїх співробітників і таким чином, задовольняти потреби клієнтів і досягати своїх цілей із високою ефективністю.

Ключові слова: виробнича структура, концентрація, виробництво, продуктивність праці, спеціалізація виробництва, технологічна спеціалізація, кооперування, підприємство, економічні критерії.

ПОПРОЗМАН А.І.

Управление процессами организации производственной деятельности предприятия

В статье исследуются процессы организации эффективного управления производством, которые оказывают существенное влияние на формирование оптимальной структуры управления производством. Оптимальная структура управления позволяет предприятию наилучшим образом эффективно и целесообразно распределять, и направлять усилия своих сотрудников и таким образом, удовлетворять потребности клиентов и достигать своих целей с высокой эффективностью.

Ключевые слова: производственная структура, концентрация, производство, производительность труда, специализация производства, технологическая специализация, кооперирование, предприятие, экономические критерии.

POPPOZMAN O.I.

Management of processes of organization of production activity of the enterprise

The article deals with the processes of organization of effective production management that have a significant impact on the formation of an optimal structure of production management. The optimal management structure allows the enterprise to efficiently and expediently distribute and direct the efforts of its employees in the best way and thus satisfy the needs of clients and achieve their goals with high efficiency.

Construction of a rational production structure of the enterprise is carried out by means of mechanisms of formation of the divisions of enterprises, their capacities, which ensure the output of products or services, the calculation of the area, the definition of the location of production in developing the master plan of the enterprise, planning internal and external communications. The perfection of the production structure depends on the decisions taken at the stage of its design, from spatial planning in the master plan. The production process is the main content of the enterprise and is a set of interrelated processes of work, as a result of which the source materials are converted into a finished product.

Key words: production structure, concentration, production, labor productivity, specialization of production, technological specialization, cooperation, enterprise, economic criteria.

Постановка проблеми. Виробнича структура підприємства – це сукупність окремих виробничих підрозділів, розташованих певним чином на території і пов'язаних між собою відношеннями виробничої кооперації. Основою формування структури підприємства є виробничий процес. Первинною ланкою в організації виробничого процесу є робоче місце. Сукупність робочих місць, на яких виконується технологічно однорід-

на робота або різні операції з виготовлення однорідної продукції, створює виробничу ділянку.

Концентрація виражається у створенні і розвитку великих виробництв і підприємств, у зосередженні більшої частини продукції кожної галузі на спеціалізованих підприємствах. Концентрація виробництва створює можливості для більш ефективного використання сучасної високопродуктивної техніки і неухильного росту продуктивності суспільної праці.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Проблематиці управління діяльністю підприємств та необхідності модернізації виробничих процесів присвячені праці таких видатних вчених економістів, науковців, як Ареф'єва О. В., Сахаєв В. Г., Харчук Т. В., Пилипенко О. О., Кондрачук О. І. та інші.

Метою статті є дослідження процесів управління та методики системних механізмів впливу спрямованих на удосконалення виробничої діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу. Рівень концентрації виробництва характеризується абсолютними показниками обсягу продукції, що випускається. Концентрація промислового виробництва здійснюється в трьох основних формах.

1. Концентрація спеціалізованого виробництва (найбільш ефективна форма, яка забезпечує зосередження однорідного виробництва на все більш великих підприємствах, дозволяє застосовувати високопродуктивні спеціалізовані машини, автоматизовані і потокові лінії, сучасні методи організації виробництва).

2. Концентрація комбінованих виробництв (високоєфективна форма, яка забезпечує послідовність виконання технологічних процесів, комплексну переробку сировини, використання побічних продуктів і відходів).

3. Збільшення розмірів універсальних підприємств. Менш ефективна форма, при якій здійснюється концентрація виробництв, не пов'язаних між собою ні однорідністю і послідовністю технологічних процесів, ні комплексною переробкою сировини. Недостатній рівень спеціалізації, різні розміри виробництв і різноманітність продукції, а також ускладнення управління не дозволяють досягти належної ефективності виробництва [1, 3].

Концентрація виробництва і її окремих, форм розвивається на основі: зростання потреби у визначених видах продукції; технічного прогресу у виробництві, який дозволяє підвищувати якість і знижувати ціну продукції. Тому ступінь концентрації виробництва повинна відповідати розміру виробництва і продуктивності праці, проте надмірна концентрація ускладнює управління підприємством. Укрупнення розмірів підприємств здійснюється в промисловості підвищенням одиничних потужностей машин і устаткування, а також розмірів споруд, збільшенням кількості однакових машин і устаткування, а також їхнім поєднанням.

Наявні у великому виробництві умови для більш доцільного поділу праці усередині підприємства сприяють впровадженню високопродуктивного устаткування, прогресивної технології і організації виробництва. Витрати на управління на великих підприємствах відносно менші, ніж на більш дрібних, тому що вони збільшуються непропорційно зростанню масштабів виробництва. У кожній галузі є свої оптимальні розміри виробництв, що забезпечують високі техніко-економічні показники.

Збільшення розмірів підприємств іноді викликає додаткові витрати, які можуть призвести не до скорочення, а до збільшення витрат на виробництво. Раціональна організація великих підприємств полегшується, коли визначена робота перекладається на інші вузькоспеціалізовані виробництва, у тому числі і невеликі, що сприяє підвищенню рівня їхньої спеціалізації і відповідно ефективності.

Основними показниками рівня концентрації в промисловості є розміри підприємств, які обумовлені: річним випуском продукції; середньорічною чисельністю працюючих; середньорічною вартістю основних фондів; споживанням електроенергії за рік; питомою вагою великих підприємств у випуску продукції всією галуззю; середнім розміром підприємства в галузі.

Для характеристики рівня концентрації виробництва в галузях, які виготовляють один вид продукції, використовуються натуральні показники. У галузях, що виготовляють різноманітні види продукції, рівень концентрації може визначатися, наприклад, питомою вагою крупних доменних печей у загальній виплавці стали за рік. В галузях промисловості, що виготовляють різноманітні види продукції (машинобудування, хімічна, легка та інші. галузі), рівень концентрації виробництва визначається у вартісних показниках [2, 4].

В деяких галузях із багато номенклатурною продукцією є виробництва, які виготовляють однорідну або ж взаємозалежну продукцію, рівень концентрації може визначатися в натуральних або умовно-натуральних показниках. Високий рівень концентрації не завжди відображає високу економічну ефективність виробництва. Між показниками концентрації виробництва і його економічними показниками немає прямого зв'язку. Концентрація виробництва має свої переваги і недоліки. Переваги – це можливість концентрації засобів для розвитку виробництва і соціальної сфери; недоліки – не здатність до

швидкої перебудови виробництва на випуск нової техніки, товарів.

В умовах ринкових відносин концентрація поступово втрачає свої переваги. Для розвитку промисловості необхідна структурна перебудова, диференціація великих підприємств, створення малих підприємств, спроможних швидко перебудуватися на випуск нових виробів, освоювати і виробляти нову техніку, вирішувати питання зайнятості населення.

Спеціалізація – поділ праці за його окремими видами і формами; зосередження діяльності на відносно вузьких, спеціалізованих напрямках, окремих технологічних операціях або видах продукції, що випускається.

Спеціалізація виробництва в промисловості здійснюється в трьох основних формах:

1. Предметна спеціалізація означає зосередження виробництва визначених видів продукції кінцевого споживання (автомобільний завод, швейна фабрика тощо).

2. Подетальна спеціалізація – зосередження виробництва визначених деталей і агрегатів, заготівель і напівфабрикатів, а також виконання окремих технологічних процесів.

3. Технологічна спеціалізація (стадійна) – перетворення окремих фаз виробництва або операцій у самостійні виробництва [5, 6].

Однорідність продукції або виконуваної роботи визначається конструктивно-технологічними ознаками на робочому місці – однакові деталі операції, на ділянці і у цеху – аналогічні за технічними ознаками деталі або виконувані роботи, на підприємстві – вироби або роботи, конструктивно і технічно подібні між собою.

Кожне підприємство створюється для виробництва визначеної продукції, яка є для нього профільною продукцією. Передумовою спеціалізації виробництва є стандартизація і уніфікація. Важливим напрямком удосконалення стандартів є комплексність їх розробки і впровадження, яка припускає однакові вимоги до кінцевої продукції, а також до сирих матеріалів, напівфабрикатів, комплектуючих виробів, методів контролю і іспиту виробів і продуктів, умов їх транспортування, збереження і споживання.

Основною ціллю уніфікації є усунення невинного різноманіття виробів однакового призначення і різнотипності їх складових частин, а також приведення до можливої однакової за собів їх виготовлення. При уніфікації дотримується принцип конструктивної спадкоємності.

Стандартизація ґрунтується на таких принципах: випередження (встановлення, підвищення норм, вимог до об'єктів стандартизації); комплексність (узгодження показників взаємозалежних компонентів, що входять в об'єкт стандартизації і забезпечують і взаємозв'язок всіх сторін виготовлення і споживання продукції з метою задоволення зростаючих потреб суспільства при оптимальних витратах праці).

Розвиток спеціалізації виробництва може відбуватися тільки на основі розвитку внутрішньо – і міжвиробничого кооперування. Кооперування – це встановлення тривалих виробничих зв'язків між підприємствами, організаціями та іншими структурами, кожна з яких спеціалізується на виробництві окремих складових частин цілого або на виконанні окремого виду робіт [1, 5].

Розрізняють кооперування за галузевими (внутрішньогалузевими і міжгалузевими) і територіальними (внутрішньорайонними і міжрайонними) ознаками. Внутрішньорайонне кооперування сприяє комплексному розвитку господарства в окремих районах і є важливою умовою кращого використання місцевих ресурсів і виробничих можливостей. Проте, щодо більшості виробів промисловості кооперування в рамках одного економічного району не завжди дозволяє раціонально використовувати виробничі потужності підприємства. У цих випадках доцільно організувати міжрайонне кооперування.

Найбільш поширене кооперування в машинобудуванні, харчовій, легкій деревообробній промисловості. Кооперування може здійснюватися як «на вході» структури виробничого менеджменту, так і на її «виході». Критеріями вибору виду кооперування на «вході» служать якість продукції постачальника; ціна цієї продукції; надійність постачальника; якість сервісу постачальника продукції.

Рівень кооперування визначається такими основними показниками: питомою вагою в собівартості продукції, що випускається підприємством, комплектуючих виробів і напівфабрикатів, одержуваних згідно кооперуванню; питомою вагою напівфабрикатів, виготовлених підприємством на сторону, у загальному їх випуску і у випуску всієї продукції; кількістю підприємств, що кооперуються з даним підприємством; питома вага в конкурентоспроможних нововведеннях, комплектуючих виробів, одержана згідно кооперації.

Комбінування – одна з форм усупільнення виробництва, що полягає в технологічному

об'єднанні взаємозалежних різнорідних виробництв однієї або різних галузей промисловості в рамках одного підприємства – комбінату.

Ознаками комбінування є: технічна можливість об'єднання різнорідних виробництв; пропорційність виробництв за продуктивністю (потужністю); техніко-економічна єдність між цими виробництвами; виробнича єдність, яка полягає в тому, що всі частини комбінату частіше всього розташовані на одній території і пов'язані між собою загальними комунікаціями; єдине енергетичне господарство і загальні допоміжні і обслуговуючі виробництва.

Комбінування виробництва дозволяє: комплексно використовувати (переробляти) відходи виробництва; витягати із сировини максимально можливу кількість корисних речовин (компонентів); мати високий науково-технічний і кадровий потенціал; маневрувати ресурсами в рамках об'єднання; ефективно використовувати ресурси; випускати конкурентоспроможну продукцію [1, 2, 7].

У залежності від характеру виробництва, технології і об'єднання у виробничому процесі окремих стадій переробки сировини і матеріалів комбінування у промисловості виступає в трьох основних формах:

1. Комбінування на основі послідовної переробки сировини типове для чорної металургії, текстильної промисловості. Як правило, воно просте за структурою. Отримані в процесі виробництва різні напівфабрикати виходять з комбінату або як проміжний продукт для подальшої переробки в інші галузі, або як кінцевий продукт.

2. Комбінування на основі використання відходів виробництва найбільш поширено в деревообробній, харчовій і інших галузях промисловості.

3. Комбінування на основі комплексної переробки сировини поширене в галузях, зайнятих переробкою органічної сировини.

Прикладом такої форми комбінування є коксохімічні комбінати, які здійснюють комплексну хімічну переробку вугілля і побіжних газів. З вугілля в процесі коксування одержують кокс і коксовий газ. Потім із коксового газу одержують смолу, сірку, аміак, бензол, а також водень, метан, етилен.

Узагальненим показником економічної ефективності комбінування є різниця витрат на некомбінованому і комбінованому підприємствах. Для забезпечення вибору оптимальної схеми комбінування розрахунки суми приведених витрат слід складати окремо за суміжними стадіями виробництва і за всіма стадіями у цілому [4, 5].

Процес розробки й освоєння виробництва нової продукції на підприємстві є самостійною підготовчою стадією процесу виробництва за назовою технічної підготовки виробництва.

Висновок

До економічних критеріїв ефективності нового продукту відносяться: зниження трудомісткості, зростання продуктивності праці, економія матеріальних ресурсів, технічний рівень, окупність і прибутковість. Чинники, що впливають на організаційний рівень виробництва: рівень спеціалізації і кооперування виробництва; коефіцієнт змінності роботи технологічного устаткування, втрати робочого часу, методи організації виробничого процесу.

В умовах масового виробництва широко застосовується паралельно-поетапний варіант паралельного методу. Процес відновлення продукції, що випускається, виконується в декілька етапів, у ході яких освоюється випуск, так званих, перехідних моделей, що відрізняються від попередньої моделі конструкцією окремих вузлів і агрегатів. На кожному з етапів відбувається відновлення не кінцевої продукції підприємства, а тільки окремих її складових елементів. Перевага цього варіанту в тому, що завдяки йому вдається уникнути корінної реконструкції підприємства, забезпечити на кожному з етапів рівномірний випуск продукції знизити витрати на освоєння виробництва. Проте, процес відновлення виробів, що випускаються, при цьому розтягується, що може привести до передчасного морального старіння нової техніки.

Список використаних джерел

1. Ареф'єва О.В. Економіка підприємства: навч. посібник [для студ. вищих навч. закл.] / Європейський ун-т. / О.В. Ареф'єва, В.Г. Сахаєв, О.В. Ареф'єв, М.Б. Махсма, О.І. Попрозман К.: Видавництво Європейського ун-ту, 2005. – 238 с.
2. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. / І.М.Бойчик. – К.: Кондор –Видавництво, 2016. – 378 с.
3. Кондратюк О.І. Економіка підприємства / О.І. Кондратюк, О.О. Пилипенко. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2006. – 288 с.
4. Попрозман О.І. Фактори формування прибутку підприємства та їхня роль / О. І. Попрозман // Економічні проблеми розвитку галузей та видів економічної діяльності: Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – № 6. – С. 133–137.

5. Харчук Т. В. Характеристика економічної стійкості підприємства та її елементів / Харчук Т.В. // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2011. – №34. – С.332–335.

6. Харчук Т. В. Шляхи виходу підприємств на зовнішні ринки / Т.В. Харчук // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 8. – С. 12–16.

7. Попрозман Н. В. Ефективність управління ресурсозберігаючими технологіями / Н. В. Попрозман // Формування ринкових відносин в Україні. – 2016. – Випуск № 1 (176). – С54 – 59.

References

1. Arefiev O.V. Business Economics: Teach. manual [for studio. higher educators shut off] / European Univ. / O.V. Arefyeva, VG Sakhayev, O.V. Arefiev, MB Maksma, OI Poprozman K.: Publishing House of the European Union, 2005. – 238 p.

2. Boychik I.M Economics of enterprise: textbook. / I.M.Бойчик. – К.: Condor – Publishing House, 2016. – 378 pp.

3. Kondratyuk O.I. Economics of the enterprise / O.I. Kondratyuk, OO Pilipenko – K.: View to Europe. Unth, 2006. – 288 p.

4. Попрозман О.І. Factors of Profit Enterprise Formation and Their Role / O. I. Poproshman // Economic problems of industries and types of economic activity development: Formation of market relations in Ukraine. – 2012. – No. 6. – P. 133–137.

5. Kharchuk T.V. Characteristics of economic stability of the enterprise and its elements / Kharchuk T.V. //

Bulletin of the Economy of Transport and Industry. – 2011. № 34. – p.332–335.

6. Kharchuk T. V. Ways of exit of enterprises to external markets / T.V. Kharchuk // Current problems of the economy. – 2009. – No. 8. – P. 12–16.

7. Poprosman N.V. Efficiency of management of resource-saving technologies / N.V. Poprozman // Formation of market relations in Ukraine. – 2016 – Issue number 1 (176). – С54 – 59.

Дані про автора

Олександр Іванович Попрозман,

к.е.н., доцент, Національний університет фізичного виховання і спорту України, кафедра менеджменту і економіки спорту

e-mail: Sipoprozman@meta.ua

Данные об авторе

Александр Иванович Попрозман,

к.э.н., доцент, Национальный университет физического воспитания и спорта Украины, кафедра менеджмента и экономики спорта

e-mail: Sipoprozman@meta.ua

Data about the author

Oleksandr Poprozman,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, National University of Physical Education and Sports of Ukraine. Department of Management and Economics of Sport

e-mail: Sipoprozman@meta.ua

УДК 001.102:330.341.1:334.716–047.36

ЛАПАКУЛИЧ М.Ю.

Класифікація інформаційних ресурсів для обліково-аналітичного забезпечення моніторингу економічного потенціалу підприємства

Предметом дослідження є визначення класифікаційних ознак моніторингу як інструменту управління економічним потенціалом підприємства.

Метою дослідження є визначення класифікаційних ознак моніторингу для його обліково-аналітичного забезпечення.

Методи дослідження. У роботі використані діалектичний метод наукового пізнання, метод аналізу і синтезу, порівняльний метод, метод узагальнення даних.

Результати роботи. У статті визначена та обґрунтована класифікація інформаційних ресурсів для обліково-аналітичного забезпечення моніторингу економічного потенціалу підприємства.

Висновки. Результатами проведеного дослідження стали наступні висновки: наведені класифікаційні ознаки і види моніторингу в контексті його обліково-аналітичного забезпечення будуть сприяти систематизації та конкретизації його змісту, а також комплексному розумінню сутності